

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN
BELİRLENMESİ*
DETERMINATION OF CRITICAL THINKING TENDENCY OF HEALTH SERVICES VOCATIONAL SCHOOL
STUDENTS

Uğur DOĞAN¹, Erhan KILINÇ², Nuriye Nesrin İPEKÇİ¹, Emre ATAY¹

¹ Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, İlk ve Acil Yardım Programı

² Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı

ÖZ

Bu araştırma bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Veriler, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ) ve kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır. Örneklemeye çalışma için gönüllü olarak katılan 537 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Veri girişi ve analizi bilgisayar ortamında istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Araştırmaya katılanların %68'i kadın, %53.4'ü birinci sınıf öğrencileridir. Katılımcıların KEDEÖ puan ortalaması 220.56±22.40 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördüğü program, yaşadığı yer, not ortalaması ve bilimsel etkinliklere katılma durumlarına göre eleştirel düşünme düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. İlk ve acil yardım programı öğrencilerinin eleştirel düşünme puan ortalamaları, diğer programlarda (Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, yaşlı bakımı, optisyenlik, çocuk gelişimi) okuyan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

ABSTRACT

This descriptive research has been conducted to determine the critical thinking disposition of the Health Service Vocational School (HSVS) students of a university. Data were gathered using California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI) and personal information form. Sampling was done on 537 students who participated voluntarily in the study. Data entry and analysis was performed using statistical program. Of the participants in the study, 68% were female; 53% were first grade students. The mean score of CCTDI of the participants were found to be 220.56 ± 22.40. Statistically significant difference were detected in educational programs, place of residence, grade average, participation in scientific activity, the status of students terms of their critical thinking levels. The students' mean score of critical thinking levels of first aid and emergency program were significantly higher than those of the students in other programs (Medical documentation and secretarial, elderly care, opticianry, child development).

Anahtar kelimeler: Eleştirel düşünme, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu, öğrenci

Keywords: Critical thinking, health services vocational school, student

*Bu çalışma 03-06 Aralık 2015 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen "3. Uluslararası Paramedik ve Ambulans Rallisi Kongresi" nde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve sözlü bildiri alanında birincilik ödülü almaya hak kazanmıştır.

Makale Geliş Tarihi : 07.03.2016
Makale Kabul Tarihi: 21.09.2016

Corresponding Author: Öğr. Gör. Uğur DOĞAN
Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, B Blok, Zemin Kat, Merkez Kampüs /KİLİS
Tel: +90 (348) 813 93 01
Faks:+90 348 813 93 02
E-mail: ugur.dogan@kilis.edu.tr

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın ortalarında başlayan özellikle son çeyreğinde yoğunlaşan ve hâlâ devam eden paradigmatik değişimler, eğitim sistemini değiştirmeye zorlamaktadır. Bu değişimlerin hedefi 21. yüzyılın ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip insanın yetiştirilmesidir (1). Bu gelişmeler insan yaşamını sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan önemli ölçüde değişime uğratmış ve bu değişim insana ufku genişletme ihtiyacını doğurmuştur (2). Günümüz dünyasının, yeniliklere kolayca uyum sağlayabilen, bilgiyi seçebilen, yaratıcı, araştırmacı ve esnek insanlara ihtiyacı vardır. Böyle bireyleri yetiştirmekte çağdaş eğitim ile mümkün olacaktır (2-4). Tüm bunlar göz önüne alındığında bu becerileri karşılayabilmek için 21. yüzyılın insanlarında bulunması gereken önemli özelliklerden birisi eleştirel düşünmedir (2).

Eleştirel kelimesinin İngilizce karşılığı olan "critical" kelimesi değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarını içeren Yunanca "kritikos" teriminden türetilmiş, Latince'ye "criticus" olarak geçmiş ve bu yolla diğer dillere yayılmıştır (5).

Eleştirel düşünmenin tarihsel gelişimi incelendiğinde temeli Sokrates'e dayanmaktadır. Aynı dönemlerde yaşayan Aristoteles de eğitimde eleştirel düşünmenin önemini fark etmiştir (5,6). Bugüne kadar farklı disiplinler tarafından farklı tanımları yapılmıştır. Eleştirel düşünmenin babası olarak kabul edilen Watson ve Glaser'a göre eleştirel düşünme; tavırların, tutumların, bilgilerin bir birleşimi, tutumların, bilgilerin kullanılması ve uygulanması becerileri olarak tanımlanmasına rağmen günümüzde tam olarak kabul edilen bir tanımın olmadığı görülmektedir (7).

Eleştirel düşünme sanılanın aksine bilginin sürekli eleştirilmesi anlamına gelmez. Buradaki kasıt edinilen bilgiler hakkında mutlak sonuçlara varmak yerine, alternatif açıklamalar olabileceğini göz önünde bulundurmak (8).

Eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, olasılıkları hesaplama, çıkarımda bulunma vb. gibi bilişsel becerilerin ve stratejilerin kullanımını kapsamaktadır (9).

Eleştirel düşünmeyle ilgili bazı varsayımlar şunlardır;

- Eğitim düzeyi arttıkça eleştirel düşünme becerisi gelişir.
- Eleştirel düşünme doğru karar vermeyi geliştirir.
- Eleştirel düşünme mesleki yeterliliği artırır.
- Eleştirel düşünme öğrenilebilir (10).

Günümüzde tüm meslek üyeleri, çağdaş profesyonel nitelikleri kazanmış olmalıdır. Bu niteliklerin kazanılması öğrencilere çağın getirebileceği yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabilmeleri için temel kavramları özümsetmeyi, eleştirel düşünme gücünü kullanarak sorunları çözümleyebilme becerisini kazandırmayı amaçlayan çağdaş eğitim ile mümkündür (4). Eğitim ile eleştirel düşünmenin geliştirilmesinde öğrenci merkezli eğitim daha başarılı olabilir (11). Mesleğin üyeleri ne kadar iyi düzeyde eleştirel düşünme becerisine sahip olurlarsa o ölçüde toplumun sağlığını koruma, geliştirme ve yaşam kalitesini artırma yönünde etkin hizmet verebilirler (8). Tüm işletmelerde nitelikli ara işgücü önemli bir ihtiyaçtır. Bu amaçla, gelecekte bu yönde hizmet verebilecek

teknikerler yetiştirebilmek için eğitimleri sırasında öğrencilere eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması önemlidir. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de bu ihtiyacın önemli bir kısmı meslek yüksekokulları aracılığıyla yetiştirilmeye çalışılmaktadır (12). Yüksek Öğretim Kurumu'nun kayıtlarına göre 2014-2015 yılında kayıtlı toplam öğrenci sayısı 6.062.886 iken bunlardan 2.013.762 kişi meslek yüksekokullarının 2 yıllık ön lisans programlarında öğrenimlerine devam etmektedir (13).

Görüldüğü gibi yükseköğrenim kayıtlarında da meslek yüksekokullarında okuyan öğrenciler önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmayla iş gücünde önemli bir yere sahip olan meslek yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma, 21 Eylül-21 Ekim 2015 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrenciler üzerinde tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Okulda, ilk ve acil yardım, tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik, yaşlı bakımı, optisyenlik ve çocuk gelişimi olmak üzere toplam 5 program bulunmaktadır. Bu programlarda normal ve ikinci öğretim olmak üzere toplam 990 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Çalışmaya 537 öğrenci gönüllü olarak dahil edilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için Kilis 7 Aralık Üniversitesi Rektörlüğü ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nden gerekli izinler 24/02/2015 tarihli resmi yazı ile alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sayıları ve programları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın Katılan Öğrencilerin Programlarına Göre Dağılımları

Programlar	n	Yüzde (%)
İlk ve Acil Yardım	110	20.5
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	149	27.7
Optisyenlik	119	22.2
Yaşlı Bakımı	85	15.8
Çocuk Gelişimi	74	13.8
Toplam	537	100

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Türkçe versiyonu Kökdemir tarafından uyarlanan Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ) kullanılmıştır (14). KEDEÖ'nün çalışmamızda kullanılması ile ilgili olarak Kökdemir'den gerekli izin alınmıştır. KEDEÖ ölçeğinde alınan puanların toplamı 240'ın altındaysa düşük, 300'ün üzerindeyse yüksek düzeyde eleştirel düşünme eğilimi olduğunu gösterir (15).

Veriler yüz-yüze anket uygulaması yöntemiyle toplanmış, istatistiksel değerlendirme bilgisayar ortamında yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi kullanılarak değişkenlerin normal dağılıma sahip olduğu belirlen-

miştir. Veriler; sayısal ve yüzde dağılımlar, ortalamalar, standart sapma, Student t testi, tek yönlü Anova testi ve Tukey çoklu karşılaştırma testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel olarak anlamlı kabul edilebilmesi için anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir. Geçerlik-güvenirlilik katsayısı, 0.793 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde; %68'inin kadın, %53.4'ünün birinci sınıf, %61.1'inin 17-19 yaş aralığında; %47.1'inin meslek lisesinden, %41.9'unun düz liseden mezun; %41.2'sinin babasının ilkököl mezunu, %40.2'sinin annesinin ilkököl mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %76.3'ünün not ortalamasının 2'den (100'lük not sisteminde 50) yüksek olduğu; %54.2'sinin Güneydoğu Anadolu bölgesinde, %31.5'inin Akdeniz bölgesinden geldiği, %38.9'unun ilde, %26.8'inin ilçede yaşadığı, %63.5'inin YGS puanıyla geldiği, %51.4'ünün bilimsel etkinliklerine bazen katıldığı saptanmıştır (Tablo II).

Tablo II. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Sosyo-Demografik Özellikler			n	yüzde (%)	Sosyo-Demografik Özellikler			n	yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek		171	32.0	Baba eğitim durumu	Okuryazar Değil	17	3.2	
	Kadın		366	68.0		Okuryazar	29	5.4	
Sınıf	1.sınıf		287	53.4		İlkokul	221	41.2	
	2. sınıf		250	46.6		Ortaokul	132	24.6	
Yaş	17-19		328	61.1		Lise	112	20.9	
	20-25		158	29.4	Üniversite	26	4.8		
	26 ve üzeri		50	9.3	Anne eğitim durumu	Okuryazar Değil	125	23.3	
Yaşanılan bölge	Güneydoğu An.		291	54.2		Okuryazar	56	10.4	
	Akdeniz		169	31.5		İlkokul	216	40.2	
	Doğu Anadolu		37	6.9		Ortaokul	77	14.3	
	İç Anadolu		15	2.8		Lise	54	10.1	
	Ege, Marmara		4	1.2	Üniversite	9	1.7		
	Karadeniz		4	0.7	Not ortalaması	1 - 1,99 arası	47	8.8	
Mezun olduğu lise	Düz Lise		225	41.9		2 - 2,49 arası	123	22.9	
	Meslek Lisesi		253	47.1		2,5 - 2,99 arası	174	32.4	
	Anadolu Lisesi		58	10.8		3 ve üzeri	113	21.0	
Yaşadığı yer	Köy ve kasaba		114	21.2	Üniversiteye yerleşme şekli	YGS puanı	341	63.5	
	İlçe		144	26.8		Sınavsız Geçiş	196	36.5	
	İl		209	38.9	Bilimsel etkinliklere katılma durumu	Katılıyorum	134	25.0	
	Büyükşehir		69	12.8		Bazen Katılıyorum	276	51.4	
Hiç Katılmadım		121	22.5						
Toplam			537	100.0					

Tablo III'te verilen KEDEÖ ölçeği puan ortalamalarına bakıldığında, ilk ve acil yardım programı öğrencileri en yüksek ortalamaya (225.30 ± 22.47); çocuk gelişimi programı öğrencileri ise en düşük ortalamaya (214.89 ± 20.26) sahip programlar olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p = 0.009$).

Tablo IV'te görüldüğü gibi, öğrencilerin yaşadığı yer ($p = 0.015$), not ortalaması ($p = 0.017$) ve bilimsel etkin-

liklere katılma durumlarına ($p = 0.023$) göre eleştirel düşünme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer bir ifade ile büyükşehirde yaşayanların, köy-kasabada yaşayanlara göre; not ortalaması 3 ve üzerinde (4'lük sisteme göre) olanların, 1 ile 2.49 arası not ortalamasına sahip olanlara göre; bilimsel etkinliklere katılanların, hiç katılmamış olanlara göre daha yüksek eleştirel düşünme düzeyine sahip oldukları saptanmıştır.

Ancak öğrencilerin sınıf, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, mezuniyet, yerleşme türü, anne ve babanın eğitim durumuna göre eleştirel düşünme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p > 0,05$).

TARTIŞMA

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okullarında eleştirel düşünme ile ilgili yapılan çalışma çok az olduğu için araştırma bulguları, Sağlık Yüksek Okullarında yapılan eleştirel düşünme konulu çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Çalışmamızda öğrencilerin KEDEÖ puan ortalaması (220.56 ± 22.40), diğer çalışmalara benzer şekilde düşük bulunmuştur (8,16,17). KEDEÖ'ye göre 240'ın altında puan alanların düşük eleştirel düşünme beceri düzeyine sahip oldukları belirtilmektedir. Dirimeşe'nin çalışmasında ise bu çalışmalardan farklı olarak hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri orta düzeyde bulunmuştur (15).

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre eleştirel düşünme düzeyleri arasında an-

Tablo III: Öğrencilerin Programlarına Göre KEDEÖ Puan Ortalamaları

Programlar	Sayı	Minimum	Maximum	Ortalama±SS	p
İlk ve Acil Yardım ^a	110	175.00	279.00	225.30±22.47	0.009*
Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	149	152.00	280.00	218.53±22.32	
Yaşlı Bakımı	119	160.00	292.00	223.54±22.72	
Optisyenlik	85	137.00	284.00	218.73±22.50	
Çocuk Gelişimi	74	176.00	263.00	214.89±20.26	
Toplam	537	137.00	292.00	220.56±22.40	

*One Way Anova Test

a: Fark oluşturan grup (p<0.05)

Tablo IV: Öğrencilerin Bazı Özelliklerine Göre KEDEÖ Puan Ortalamaları

Yaşadığı yer	Sayı	Minimum	Maximum	Ortalama±SS	p
Köy-kasaba	114	176.00	258.00	216.84±19.43	0.015*
İlçe	144	165.00	284.00	222.00±21.96	
İl	209	137.00	279.00	219.29±23.20	
Büyükşehir ^a	69	178.00	292.00	227.16±24.17	
Not ortalaması					
1-1.99 arası	47	175.00	265.00	217.98±21.70	0.017*
2-2.49 arası	123	152.00	284.00	217.82±25.34	
2.5- 2.99 arası	174	160.00	267.00	221.71±19.48	
3 ve üzeri ^a	113	177.00	292.00	226.47±22.37	
Bilimsel etkinliklere katılma durumu					
Katılırim ^a	134	167.00	292.00	225.08±24.53	0.023*
Bazen katılırim	276	160.00	280.00	219.39±21.26	
Hiç katılmadım	121	137.00	284.00	218.25±22.11	
Toplam	537	137.00	292.00	220.56±22.40	

*One Way Anova Test

a: Fark oluşturan grup (p<0.05)

lamli bir fark saptanmamıştır. Bu sonuç, Atay ve ark.'nın (17) yapmış olduğu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Önlisans eğitimi verilen okullarda eleştirel düşünme düzeyinin lisans eğitimi verilen okullardan farklı olarak sınıf ilerledikçe artması mümkün olmayabilir. Öğrencilerin bu bağlamda okula adaptasyonu ve mezun olma kaygıları nedeniyle eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerinin zor olabileceği söylenebilir. Lisans eğitimi alan hemşirelik öğrencilerine yapılan bazı çalışmalarda öğrencilerin sınıfları yükseldikçe eleştirel düşünme düzeyinin de arttığı görülmektedir (4, 8, 16).

Tablo IV'de öğrencilerin yaşadığı yere göre eleştirel düşünme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Büyükşehirde yaşamış

öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyi, köy ve kasabada yaşamış öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyinden daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulgularımız Öztürk ve ark.'nın çalışması ile benzerlik göstermektedir (4). Özdemir ve ark. (18) ile Doğanay ve ark.'nın (9) yapmış olduğu çalışmalar, bu bulgudan farklı olarak öğrencilerin doğdukları yerlere göre eleştirel düşünme becerilerinin çok fazla değişiklik göstermediği ve büyükşehirde doğan bir öğrenciyle, köy ya da kasabada doğan bir öğrencinin eleştirel düşünme düzeyinin birbiriyle benzerlik gösterdiğini ifade etmişlerdir (9,18). Büyükşehirde yaşamak bireylerin problem çözme, zihinsel süreçlerini geliştirme, sanatsal, bilimsel ve kültürel faaliyetlere katılma ve yararlanma imkânı sunması,

daha fazla deneyim ve yaşantının olması nedeniyle, bireylerin eleştirel düşüncelerine olumlu katkıda bulunduğu söylenebilir.

Öğrencilerin transkript not ortalamaları yükseldikçe eleştirel düşünme düzeylerinin arttığı ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo IV). Öztürk ve Ulusoy (4)'ün hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, transkript not ortalamaları yükseldikçe öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Derslerinde daha başarılı olan öğrencilerin bu başarılarının oluşmasında, olaylara farklı açılardan bakabilme, dogmatik yerine şüpheli yaklaşım sergileme, iyi seviyede akıl yürütme ve analiz etme becerilerinin katkı yaptığı da söylenebilir.

Öğrencilerin bilimsel etkinliklere katılma durumları ile eleştirel düşünme düzeyleri karşılaştırıldığında bilimsel etkinliklere katılanların, bilimsel etkinliklere hiç katılmamış olanlara göre daha iyi eleştirel düşünme düzeyine sahip oldukları ve aralarında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Dirimeşe (15) ile Atay ve ark.(17)'nin yapmış olduğu çalışma sonuçları da bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Bu araştırmalar ve çalışmamız sonuçlarına göre bilimsel etkinliklere katılmanın eleştirel düşünmeyi olumlu yönde etkileyen bir etken olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi için bilimsel etkinliklere katılım ortamının sağlanması, teşvik edilmesi ve ulaşılabilir kılınması oldukça önemlidir.

Öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamaları cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Özdemir ve ark. (18) tarafından yapılan çalışmada, araştırma bulgularımıza benzer şekilde, üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirtilmiştir. Diğer taraftan, Doğanay ve ark.'nın (9) çalışmasında eleştirel düşünme puanlarının cinsiyet ve yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Genel olarak eleştirel düşünme düzeyleri ile ilgili yapılan araştırmalarda cinsiyet ve yaşın belirleyici bir değişken olmadığı görülmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin yerleşim yeri, mezun olduğu lise, programa yerleşme türü, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre eleştirel düşünme puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Yapılan diğer çalışmalarda da çalışma bulgularımıza benzer şekilde öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinde anne-baba öğrenim durumlarının önemli olmadığı; okuyamaz olmayan anne-baba ile üniversite mezunu olan anne-babanın, öğrencilerin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye etkisinin hemen hemen aynı olduğu gösterilmiştir (8,18).

Öğrencilerin bölümlerine göre eleştirel düşünme düzeyleri karşılaştırıldığında ilk ve acil yardım programı öğrencileri ile çocuk gelişimi programı öğrencilerinin eleştirel düşünme puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır (Tablo III). İlk ve acil yardım programında okuyan öğrencilerin birçoğu meslek lisesi çıkışlı olup, bu programa sınavsız geçişle gelmişlerdir. Bu öğrenciler, sağlık lisesinden itibaren sahada hastayla birebir ilgilenip, olaylar karşısında soğukkanlı, pratik ve hızlı karar verebilme yetisi geliştirmeleri, ayrıca önlisans derslerinde önemli düzeyde vaka sunumları yapma imkânlarının olması bu programdaki öğrencilerin eleştirel düşünme puan ortalamalarının

yükseleten olası nedenler olarak düşünülmektedir. Eleştirel düşünme, bireyin eğitim sürecindeki yaşantılarından, kazanımlarından etkilenen zihinsel bir beceridir. Bu nedenle öğrencinin eğitim sürecinde konuyla ilgili edindiği ön bilgiler, eleştirel düşünme ve tartışma yeteneğini etkileyebilir. Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeylerinin okudukları bölüme göre farklılaşmasının diğer nedenleri arasında; öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili hem bilgi hem de düşünce olarak etkileşimleri, sınıf içi etkinlikler, değerlendirme yolları ve nitelikleri, öğrencilerin kendi siyasi görüş ve düşünceleri, konu ile ilgili beklentileri, bilgi edinme yolları ve sosyo-kültürel ortamdaki etkileşimleri sayılabilir (9).

SONUÇ

Çalışmamızda okulumuzda ki öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri (220.56±22.40) düşük bulunmuştur. Öğrencilerin okuduğu program, yaşadığı yer, not ortalaması ve bilimsel etkinliklere katılma durumlarına göre eleştirel düşünme puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Buna karşılık, öğrencilerin okuduğu sınıf, cinsiyet, yaş, yerleşim yeri, mezuniyet, programa yerleşme türü, anne ve babanın eğitim durumu ile eleştirel düşünme düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Araştırmamıza katılan ilk ve acil yardım programı ile yaşlı bakımı programı öğrencilerinin eleştirel düşünme puan ortalamaları daha yüksek; çocuk gelişimi programı öğrencilerinin daha düşük seviyede olduğu saptanmıştır. İlk ve acil yardım programı öğrencilerinin eğitsel ve yönetsel dinamiklerin farklılığı gibi bazı durumları, bu farkın ortaya çıkmasında önemli rol oynamış olabilir. Bunlar; eğitimlerinde çeşitli hasta gruplarıyla karşılaşmaları, hastayla yüz yüze ilgilenmeleri, sorunlar karşısında soğukkanlı, çözüm bulucu yaklaşım göstermeleri, pratik ve hızlı karar verebilme yetisini geliştirmeleri ve çok sayıda vaka sunumu gerçekleştirmeleridir. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokullarında eğitim-öğretim müfredatlarının öğrencilerin olaylara farklı, kanıta dayalı, eleştirel bakabilme özelliği kazandırabilecek şekilde güncellenmesi; eğitimcilerin öğrenciye eleştirel bir bakış açısı kazandırmaya yönelik uygulamalar yaptırılmaları, öğrencilerin eleştirel düşünme seviyelerinin artırılmasında önemli adımları oluşturacaktır. Keza çalışmamızda akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerinin daha yüksek olması sunulan önerilere destek oluşturmaktadır.

Bu çalışma ayrıca akademik başarı düzeyi ile eleştirel düşünme arasındaki olası iki yönlü ilişkinin incelenmesi için gelecek çalışmalara veri tabanı oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Karadüz A. Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature 2010; 5(3):1567-1590.
2. Aybek B. Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2007; 16 (2):43-60.
3. Ghazivakili Z, Nia RN, Panahi F, et al. The role of critical thinking skills and learning styles of

- university. Journal of Advances in Medical Education and Professionalism. 2014; 2(3):95-102.
4. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2008; 1(1):16-25.
  5. Seferoğlu S, Akbıyık C. Eleştirel düşünme ve öğretimi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; 30:193-200.
  6. Huang L, Wang Z, Yao Y, et al. Exploring the association between Parental Rearing Styles and medical students critical thinking disposition in China. BMC Medical Education 2015; 15(88):1-8.
  7. Bökeoğlu OÇ, Yılmaz K. Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünmeye yönelik tutumları ile araştırma kaygıları arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi 2005; 41:47-67.
  8. Bulut S, Ertem G, Sevil Ü. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2009; 2(2):27-38.
  9. Doğanay A, Taş MA, Erden Ş. Üniversite öğrencilerinin bir güncel tartışmalı konu bağlamında eleştirel düşünme becerilerinin değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2007; 52:511-546.
  10. Kaya H. Eleştirel düşünmeye eleştirel bir bakış. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2010; 18(1):47-51.
  11. Snyder JJ, Wiles JR. Peer Led Team Learning in Introductory Biology: Effects on Peer Leader Critical Thinking Skills. PLTL and Critical Thinking 2015; pp 1-18.
  12. Dinç E. Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: Meslek Yüksek Okulu Muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008; 16(2):90-106.
  13. WEB (2016). https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekgogretimIstatistikleri/2015/2015_T1_v3.pdf (05.01.2016)
  14. Kökdemir D. Belirsizlik Durumlarında Karar Verme Ve Problem Çözme. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003; ss 131-133.
  15. Dirimeşe E. Hemşirelerin ve Öğrenci Hemşirelerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2006; ss 11-76.
  16. Akkuş Y, Kaplan F, Kaçar N. Kars Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2010; 5(15):104-112.
  17. Atay S, Ekim E, Gökaya S, Sağım E. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2009; 16(1):39-46.
  18. Özdemir SM. Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 2005; 3(3):271-296.